

Докато изкуството ни чака новите си меценати, разказваме поучителното житие на един габровец, който никога не е цепил косъма на две, нито е стригал яйцата за супа. От трите бъчи с по 12 чучура в дома му пиеше билкова ракия софийската бохема, с парите му видяха бял свят книги, картини, скулптури, свиреше камерен оркестър, играеше театрален трупа. Но най-красивите му мечти останаха неосъществени.

Преди година пътуващите по шосето за Самоков с изумление наблюдаваха белокос мъж да се къпе посред зима в реката край пътя. Те не знаеха, че каменната къщичка, кацнала високо горе на скалата при останките от древната крепост Урвич, е неговата отшелническа обител. Там той живееше без електричество, дори без вода, но в многолюдната компания от скулптури, портрети и снимки, украсени с цветя, клонки и шишарки, Сократ, Ботев, Левски, Юго и други "хубави" хора населяваха дома на този невероятен човек Ботьо Бараков.

Днес каменният дом над пътя има друг стопанин. Възможно е той да си е прокарал и ток. Но вече я няма аурата, която излъчваше това място, докато беше адрес на една светла мечта. Мнозина не ще узнаят никога, че тук трябваше да се издигне дом на изкуството с галерия, концертна зала, ателиета. Ботьо Бараков си го представяше безотказно на някой връх сред природата, защото винаги е поставял творчество то най-високо в стълбицата на ценностите. Наред с доброта-

- Не вярвам в божества. Но вярвам в добрите хора и тях бих боготворил. Възшност Христос какво е - просто един добър, честен, справедлив човек. Самото изкуство е религия, защото учи хората на до-

бро - казва човекът, който цял живот е помагал на художници, музиканти, артисти, писатели.

Малко са тези, които знаят днес кой е Ботьо Бараков. По сегашните мерки той щеше да е милионер. А историята му е съвсем в духа на "американската мечта". Роден в габровско селце, пасъл добитъка на баща си като момче, 12-годишен отишъл чирак във фабрика "Орлов", след три години бил вече майстор и станал толкова добър, че няколко чорбаджии се надпреварвали кой ще го купи с по-голяма заплата. "Аз обаче исках да съм независим" - обяснява днес Ботьо Бараков защо не се е продал никому тогава. Завъртял собствена търговия с анилинови бои и бързо се замогнал. Тук му станало тясно и тръгнал за Америка. Войната обаче го спряла в Европа и го върнала в родната.

За щастие на десетки творци, чиито произведения се родили и видели бял свят благодарение на парите му. Заслужава си днес, когато изкуството ни очаква своите нови меценати, да припомним добрините на Ботьо Бараков.

Замогният търговец издържал камерен оркестър с диригенти проф. Владимир Аврамов и Асен Найденов. "Петстотин хиляди ми струваше месечно, но от печалбата нищо не вземах. Правехме много благотворителни концерти." По едно време помагал и на театрална трупа, издала книги, издържал художници. Тогава София нямала градска галерия и той се захванал да направи. Взел сградата на ъгъла на улиците "Ив.Вазов" и "Левски", но я поискал за водна болница и тръгнал да търси друго място. Един ден видял скалата край пътя за Самоков и казал "Тук ще е". Жи-

Хора с необикновени съдби

който иска на гроба му да пише:

"Каквото можах, дадох на този свят"

всел в сърцето на софийската бохема. От трите бъчи с по 12 чучура в дома му на "Витошка" пиели неговата специална, наложена с билки ракия Иван Димов и Константин Кисимов, Тинка Краева, Мими Балканска, Надя Шаркова, Андрей Николов, Марко Марков, музикантите от оркестъра, певци от хор "Кавал", писатели, журналисти...

Седели един ден през 1944 година с приятели във варненска кръчма. На стената висяла картина, на която бил изобразен огромният трансатлантически кораб "Куин Мери". Бараков дълго не свалял очи от нея и накрая извикал: "Господа! И аз ще създам голям кораб като този. Това ще бъде корабът на изкуствата, с който ще преброям света!"

Някой спомня ли си още кораба на този мечтател безумен? Огромен го рисувало въображението му, с изложбени, театрални, концертни зали, плаващ по моретата и океаните като свособразен посланик на мира с най-надарените творци на света на борда си.

Каквото и да си мислим днес за тази идея, в следвоенна България се намерили доста авторитетни хора да я подкрепят, въздушевили се и представителите на чуждите мисии у нас. Създадено било общество за култура и изкуство, което да работи за осъществяването ѝ, като набира средства главно от дарители и спонсори. Май са умисли тогава хората по-смело и по-красиво да мечтаят...

- В живота обаче едно става, друго - не - казва днес Ботьо Бараков. В думите му не откри-

Бараков в дома, където същата буйна госпожа живяла с първия си съпруг, са зрънцето, около което се намотава невероятната нелепица за шпионина, който искал да събори властта в България, за да минем към Югославия и оттам - в лагера на империалистите. И човекът, който симпатизирал на идеите за свобода, равенство, справедливост, който искал да сблизки народа и изкуството, се оказал подсъдим в процеса срущя Трайчо Костов.

Когато се завърнал след годините прекарани в Софийския и Плевенския затвор и лагера в Белене, Ботьо Бараков заварил дома си на скалата обран до шума и пылен с мръсотия. Стояла само купчината камъни, струпана за бъдещата галерия, но така си и останала неупотребена.

- Ами хората са различни - има добри, има и лоши. Но на мене природата ми е такава, не мога никого да мразя - казва днес потърпевшият. - Само ми беше много болно, че ме сматха без вина виновен.

Близко година вече Ботьо Бараков живее в родното си село Източник. Така и не разбраха някоя, че богатството му на Урвич не беше от онзи вид, дето се заравя в земята и се зашива в дошеците. Нападан няколко пъти от разбойници, вече 78-годишен, той се принуди да напусне своята скална обител. Пък и започнал беше едно дело на село...

Още щом влезеш в това райско балканско кътче, чиито по-

селото, с тях и с петдесетина картини ще прави галерия. По-нататък пътят минавал край чешма. Чета постични слова, изчукани върху мраморни плочи. Направени са по негово поръчка и с негови пари.

Заварвам го в бащината му къща с неизменната книга в ръка. Когато не е из горите, непрекъснато чете. "Дори и да не е много интересна книгата, все ще науча нещо от нея." Край него и тук са портретите на "хубави" хора, на печката - чайник с билков чай, наоколо цветя, шишарки, жълди, охлови... Набрал е прясна коприва, има сушени гъби - готов е да оетви страхотната си чорба. Но за градски чедра има и запаси от купешки специалитети. Гледам двора - нито една леха. Обяснява ми:

- Другите садят лук, картофи, домати. Не ми трябват. Бера си коприва, лапад, киселец, скоро ще започнат гъбите, после плодотете, билки има непрекъснато. Колко му трябва на човек? Аз обичам много природата, боготворя я и тя сигурно го усееща, храни ме и ме пазя.

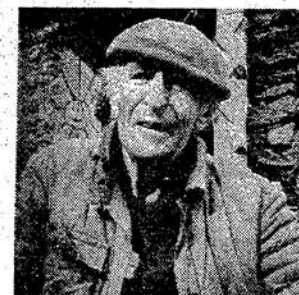
Разглеждаме бъдещата галерия. Сред скулптурите е бюстът на неговия учител Калчо Коняров. Признателността към човека, който го е учил на четмо и писмо, слага въшност началото на меценатската му дейност.

- Интересно - казвам, - габровци имате друга слава. Известна е приказката, че цепите косъма на две и дори стрижете яйцата, за да си сварите супа. А вие какво сте, изключението, което потвърждава правилото ли?

- Ами вижте и друг габровец - Априлов. Значи има и такива: пестеливи към себе си, но щедри към другите. Аз съм запомнил една поговорка - и бесният бага от сития. Който живее за материални блага, не постига нищо. Трябва да се стремиш към духовно богатство, то е вечното. Бях доста богат на времето, но си давах и продължавам да си давам парите за изкуството, защото вярвам, че то може да направи хората добри. И помагам на творците, защото съм убеден, че те трябва да са осигурени материално, за да бъдат независими. Иначе всеки може да ги купи. А свободата е голямо нещо.

Тук сега се чувствам спокоен и независим.

Сигурно е така. И не само сега, не само тук. Духът на този човек винаги е бил свободен да следва далечните си стремления, необременен от лепкавата мрежа на материалното, от стегнатия калф на

На стената на дома си е нарисувал слънце. И обича да повтаря последните думи на Сократ: "Във всеки човек има слънце ... само му позволете да свети!"

условностите. Приел е само едно задължение в живота си - да живее така, че да прави най-малко зло и най-много добро.

- И все пак народът казва: "Направи добро, че го хвърли в морето" - провокирам го. - Как приемат хората това, което вършите, оценяват ли го, благодарни ли са?

- Оценява го този, който има усет, чувствителност. А някой дори наричаха сборката в читалищния двор гробище. Но хората са различни. Аз го правя най-вече за децата, защото на тях принадлежи бъдещето. А колкото до благодарността, Ботев да не би да е чакал благодарност, като е тръгнал с "Радецки"?

Какво ли ще прави Ботьо Бараков, като осъществи последната си мечта за галерията в Източник? Възшност защо ли се питам. Човек като него все ще измисли какви други добрини да върши. Сега например обикаля горите и почиства кладенчетата. Показва ми отсрещния баир - "Там съм решил да ми бъде гробът". Там, на високото, което цял живот го тегли, под дърветата, сред цветята. В природата, която е неговият бог и която според него няма начин да не си довърши работата - след като е създава човека, един ден ще го направи и добър.

Измислил си е и епитафия: "Каквото можах, дадох на този свят." Но казано е един раздава щедро и още му се прибавя... И някой ден - дано той да е след много време - Ботьо Бараков ще си тръгне от този свят несправливо богат, отколкото щеше да бъде, ако беше трупа и множи парите си в бизнеса. Само дано урочът, който ни остава, да не умре ненаучен.

РУМЯНА НИКОЛОВА

Отшелническата обител на скалата край останките от крепостта Урвич, където меценатът живееше без електричество и без вода

вам и следта от огорчение. А знам какво е погрешно да се издигне домът на изкуствата.

Кавгата за едно кожено палто между преселничка хърватка и мъжа ѝ, която завършила в милицията, и 15-минутният престой на

стоянни жители едва ли са повече от десетина, а габровци са превърнали във вило селище, веднага усееща духа на Ботьо Бараков. В двора на читалището под двата бора е подредена малка скулптурна експозиция. Тези творби той е дарил на